

**ORIENTACJA
SEKSUALNA**
źródła i konteksty

ORIENTACJA SEKSUALNA

źródła i konteksty

redakcja naukowa

Wojciech Łukasz Dragan

Grzegorz Iniewicz

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2020

Recenzje:

prof. dr hab. *Maria Beisert*, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
dr hab. med. prof. ucz. *Michał Lew-Starowicz*,
Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego,
Instytut Psychiatrii i Neurologii

Redaktor prowadząca:

Anna Raciborska

Redakcja i korekta:

Magdalena Mendys

Korekta:

Joanna Barska

Projekt okładki:

Katarzyna Juras

Copyright © 2020 by Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

Publikacja dofinansowana przez Wydział Psychologii
Uniwersytetu Warszawskiego

ISBN 978-83-65390-99-8

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Wiślana 8 (róg Browarnej), 00-317 Warszawa
tel./faks 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej, w. 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarski*)

Druk i oprawa: Mazowieckie Centrum Poligrafii, Marki k. Warszawy

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	9
<i>Wojciech Łukasz Dragan, Grzegorz Iniewicz</i>	

CZĘŚĆ I. ŹRÓDŁA

ROZDZIAŁ 1. PSYCHOSPOŁECZNE KORELATY

ORIENTACJI SEKSUALNEJ	15
<i>Katarzyna Grunt-Mejer, Grzegorz Iniewicz</i>	
Wstęp	15
Czym jest orientacja seksualna?	16
Zachowania seksualne jako wskaźnik orientacji	18
Częstość zachowań seksualnych z partnerami danej płci a tożsamość seksualna	18
Homoseksualność zrytualizowana	18
Homoseksualność sytuacyjna	19
Staość zachowań seksualnych i kierunki pożądania jako wskaźnik orientacji	20
Tożsamość seksualna jako wskaźnik orientacji seksualnej	22
Esencjalizm <i>versus</i> konstrukcjonizm społeczny	26
Konsekwencje wielowymiarowości orientacji dla dyskusji o możliwej jej zmianie	28
Teorie psychospołeczne rozwoju orientacji seksualnej	29
Teorie psychoanalityczne	29
Teorie uczenia się	33
Behawioralne techniki konwersyjne	34
Teoria interakcyjna	36
Teorie nadużycia seksualnego	37
Debata nad dopuszczalnością i etycznością terapii konwersyjnych	41
Podsumowanie	46

ROZDZIAŁ 2. GENETYCZNE I EPIGENETYCZNE UWARUNKOWANIA

ORIENTACJI SEKSUALNEJ	49
<i>Wojciech Łukasz Dragan</i>	
Wstęp	49
Metodologia badań prowadzonych w nurcie genetyki zachowania	50

Studia rodzinne i badania bliźniąt	55
Modele dziedziczenia orientacji seksualnej	58
Analizy sprzężeń i badania powiązań allelicznych	59
Potencjalne mechanizmy epigenetyczne	62
Podsumowanie	64
ROZDZIAŁ 3. CZYNNIKI PRENATALNE A ORIENTACJA SEKSUALNA	65
<i>Monika Folkierska-Żukowska, Wojciech Łukasz Dragan</i>	
Hipoteza androgenowa	65
Hipoteza braterskiej kolejności urodzeń	78
Podsumowanie	81

CZĘŚĆ II. KONTEKSTY

ROZDZIAŁ 4. STRES MNIEJSZOŚCIOWY – CZYNNIKI RYZYKA I CZYNNIKI CHRONIĄCE	85
<i>Grzegorz Iniewicz, Anna Niebudek</i>	
Koncepcja stresu mniejszościowego	85
Model stresu mniejszościowego Ilana Meyera	87
Zinternalizowana homofobia	89
Oczekiwanie odrzucenia	91
Życie w ukryciu	92
Przemoc – perspektywa mikro i makro	94
Podsumowanie	96
ROZDZIAŁ 5. UPRZEDZENIA I PRZEMOC WOBEC OSÓB LGBT – DIAGNOZA ZJAWISKA I JEGO KONSEKWENCJE	97
<i>Mikołaj Winiewski, Dominika Bulska</i>	
Kontekst przemocy wobec osób LGB – uprzedzenia	98
Uprzedzenia wobec osób nieheteronormatywnych w Polsce	100
Mikroagresje – codzienne doświadczenie osób LGB	103
Charakterystyka przemocy. Doświadczenia, czynniki ryzyka oraz konsekwencje dla osób LGB	106
Charakterystyka przemocy homo- i bifobicznej	108
Współwystępowanie różnych typów przemocy	111
Kontekst przemocy homo- i bifobicznej	112
Czynniki związane ze wzrostem prawdopodobieństwa wiktyimizacji	115
Konsekwencje homo- i bifobicznej przemocy	117
Konsekwencje społeczne przestępstw motywowanych uprzedzeniami	120
Podsumowanie	121

ROZDZIAŁ 6. BARWY OCHRONNE: DOŚWIADCZENIE (NIE)JAWNOŚCI	
RODZIN Z WYBORU W POLSCE	123
<i>Joanna Mizielińska, Agata Stasińska</i>	
Wstęp	123
Metodologia	128
Wyniki badania ilościowego	129
Wyniki badań jakościowych	131
Rodzaje jawności	133
Jawność afirmatywna	133
Jawność sytuacyjna/wybiórcza	134
Jawność nienazwana, czyli <i>don't ask don't tell</i> po polsku	136
Jawność domyślna	138
Jawność strategiczna	139
Jawność wbrew woli, czyli ujawnienie się jako narzędzie homofobii	141
„Przezroczyista szafa”, czyli wyparcie ujawnienia się przez otoczenie	142
Zarządzanie jawnością w przestrzeni prywatnej	143
Podsumowanie	144
ROZDZIAŁ 7. POSTRZEGANIE MIEJSCA PRACY A SATYSFAKCJA	
ZAWODOWA W GRUPIE PRACOWNIKÓW	
NIEHETERONORMATYWNYCH	147
<i>Dominik Adamek, Michał Broł, Małgorzata Chrupała-Pniak, Ewa Wojtyna</i>	
Wstęp	147
Charakterystyka środowiska pracy pracowników nieheteronormatywnych	148
Polityka organizacji wobec pracowników nieheteroseksualnych	149
Klimat wokół kwestii LGB w miejscu pracy	151
Równowaga praca–dom w grupie pracowników nieheteroseksualnych	153
Analiza danych dotyczących funkcjonowania osób nieheteroseksualnych w środowisku pracy w Polsce	153
Badania satysfakcji zawodowej w grupie pracowników nieheteronormatywnych	154
Kluczowa samoocena	154
Satysfakcja z pracy	155
Stres mniejszościowy	155
Badanie własne	156
Cel	156

Metody	156
Uczestnicy badania	156
Narzędzia	157
Wyniki	158
Podsumowanie	162
ROZDZIAŁ 8. SPECYFIKA SYTUACJI MŁODZIEŻY	
I KONTEKST RODZINNY	165
<i>Grzegorz Iniewicz, Karolina Ogarek-Szulc</i>	
Wstęp	165
Rozwój tożsamości biseksualnej i homoseksualnej	166
Konsekwencje życia w ukryciu	168
Perspektywa indywidualna	170
Perspektywa rodzinna	171
Fazy godzenia się z nieheteroseksualnością dziecka	172
Przykład sytuacji rodzinnej po ujawnieniu się nastolatka	174
Podsumowanie	177
ROZDZIAŁ 9. ZDROWIE PSYCHICZNE OSÓB	
NIEHETERONORMATYWNYCH	178
<i>Grzegorz Iniewicz</i>	
SŁOWNICZEK	190
LITERATURA CYTOWANA	193
INDEKS NAZWISK	229
NOTY O AUTORACH	243